

Turgut Göğebakan (2004). *Tarihsel Roman Üzerine*. Ankara: Akçağ Yayınları. 208 s., ISBN: 9753385447.

Canan AKTAŞ

Bu çalışmada incelediğimiz kitap Turgut Göğebakan'ın "Tarihsel Roman Üzerine" adlı yapıtıdır. Kitabın birinci baskısı 2004 yılında Akçağ Yayınları'ndan çıkmıştır.

Eser, "Kuramsal Yazılar" ve "Roman Okumaları" olmak üzere iki bölümden oluşuyor. Yazarın ön sözde belirttiği üzere kitabın yazılma amacı tarihsel roman türünün popülerliğinin artmış olması. Bu türün yazın bilimciler ve eleştirmenler tarafından ilgi görmesi bu konudaki kuramsal çalışmaların artmasını sağlamış. Turgut Göğebakan da tarihsel roman konusuna kuramsal açılımlar getirmek üzere böyle bir eser kaleme almış.

"Kuramsal Yazılar"ın ilk bölümünde Göğebakan, "Tarihsel roman nedir?" sorusunun cevabını

arıyor. Bu doğrultuda öncelikle tarih-roman ilişkisi üzerine yoğunlaşan yazar, bu ilginin Antik Yunan Dönemi anlatılarına kadar uzandığını belirtiyor. Tarihî roman türünün gelişimi ve ilk örnekleri hakkında bilgi veren Göğebakan, tarihsel romanı şu şekilde tanımlıyor: Tarihsel roman, Döblin'in imlediği roman niteliği başta gelmek üzere herhangi bir tarihsel dönemi ya da olayı gerçeğe yakın, ama sanatsal bir biçimde aktaran roman türüdür. Tarihsel roman yazarı, tarihsellik ilkesinin olduğu kadar, eylemin yazımsal boyutunun da bilincindedir (s. 15).

Bazı kavramlara çok yönlü nitelikleri sebebiyle genelgeçer tanımlamalar yapmak zordur. Yazar bu tanımlamayı yaparken Döblin, Lukacs, Walter Scott, Sadık Tural gibi yazar ve kuramcılarının fikirlerinden yararlandığı ve bu fikirleri harmanladığı için yazarın tanımlaması kabul görebilir niteliktedir.

Göğebakan, tarihsel romanın yazımsal niteliğinin diğer yönlerinden ön planda görülmesi gerektiğini savunuyor. Fakat bu noktada edebiyat-tarih ilişkisini de

değerlendirmek gerekiyor. İnsanlığın ilk edebî kaynakları ve sözlü anlatıları tarihe ışık tutması bakımından önemli deliller olarak kabul edilmektedir. Çünkü bu anlatı ve eserler insan yaşamının yansımalarını içerir. Bu yönüyle tarihî romanlar sadece edebî anlatımlarıyla değil tarihe kaynaklık etmeleri bakımından da önemli bir görev üstlenmektedir.

“Kuramsal Yazılar”ın ikinci bölümü olan “Tarihsel Roman, Tarih ve Kurmaca” başlığı altında yazar, fiksiyonun tarihsel roman kurgusu içerisindeki işlevini tartışmaya almıştır.

Tarihçilerin tarih bilimini “gerçeğin kurmacası” olarak tanımladıklarını belirten Gögebakan roman ve kurmaca içinse şunları söyler: Fiksiyonun roman kurgusu içerisindeki yerini çoğu zaman yazarın bakış açısı belirliyor. Yazarın bakış açısını belirleyen şey ise dünya görüşü ya da başka bir deyişle; düşünce dünyasıdır. Tarihsel roman bu açıdan bakıldığında tezli romanlar sınıfına sokulabilir (s. 29).

Tarihsel roman yazarı, daha önceden bilinen bir tarihsel gerçekliği kendi düşüncelerine ya da tezlerine uygun bir kurmaca çerçeve içerisinde şekillendirir (s. 30).

Edebî eserlerin tarihi birebir anlatmak gibi bir kaygısı olmadığından eserde ele alınan konu tarihî bir olay olarak yaşansa dahi edebiyat “kurmaca” kimliğinden sıyrılamaz. Çünkü hangi edebî akıma bağlı kalarak yazılmış olursa olsun bir yapıtı yazarının gözünden, onun düşünce penceresinden kurguladığı şekilde görebiliriz. Bu durum yazarın kurmaca ve tarihsel yazınlar hakkındaki görüşlerini desteklemektedir.

“Tarihsel Romanda ‘Kişiler’ Sorunu” başlıklı bölümde yazar, diğer roman türlerine karşın tarihsel roman kişilerinin olay örgüsünde daha az önem taşıdığını belirtir. Bunun nedenini ise bu tür romanların tarihsel bir arka planda kurgulanmış olmaları sebebiyle roman kişilerinin vakayı anlatmak adına birer araç olmalarına bağlar.

Yazarın bu fikri bir yönüyle doğrudur. Romanını tarihî bir gerçeği aktarmak adına kaleme alan yazar, eserinde kahramanları değil vakaları ön plana çıkaracaktır. Fakat tarihte önemli işler başarmış bir kahramanı tema edinmek isteyen yazar; olayları ikinci plana alacak ve tarihi, kahraman üzerinden yapıtına konu edinecektir. Bu bağlamda tarihsel romanlarda kişilerin önemi yazarın görüşüne ve okuyucuya aktarmak istediklerine göre belirlenecektir.

Turgut Gögebakan tarihsel romanın öğretici olup olmadığını tartıştığı bölümde, birçok eleştirmenin bu roman türünün estetik yönünü zayıf bulduğunu belirtir. Bu noktada tarihsel romanın işlevi devreye giriyor. Gögebakan’ın Sadık Tural’dan aktardığına göre: Sanatçı, merkez kendisi olmak üzere, insan arzu ve ümitlerinin geleceğe yöneltmesinde aracılık etmeli (s. 59).

Yazarımızın da vurguladığı gibi tarihsel romanların öğreticilik boyutu estetik kaygıların önüne geçebilir. Bu durum tarihî romanların bir tez ve ana fikir üzerine kurulu olmasından kaynaklanır.

Eserin ikinci bölümü tarihsel romanların, yazarın savunduğu kuramlar çerçevesinde değerlendirilmesinden oluşuyor. Turgut Göğebakan eser ve yazar seçimlerini savunduğu tezlere kanıt olacak şekilde yapmış. Değerlendirilen eserler tarih sahnesinden olayları işleyen ve anlatılan dönemi neredeyse tüm özellikleriyle okuyucunun gözünde canlandıran örnekler.

Tarih, yazarın da belirttiği üzere, yalnızca edebiyat alanında değil sanatın birçok dalında popüler hâle gelmiştir. “Tarihsel Roman Üzerine” bu popülerliğe dikkat çekmesi ve meseleye kuramsal yaklaşması açısından farklı bir çalışmadır.

Roman, şiir, film veya reklam kısacası her yapıtta işlenen tarih konusu, izleyici ve okuyucuda tam adaptasyon sağlanması açısından kurmaca hâliyle sunulmalıdır. Bu kurgu oluşturulurken tarihin öğretici boyutu ön planda olmalıdır.

Tarihsel Roman Üzerine, yukarıda çıkarılan sonuçları tartışmaya açması vesilesiyle eleştiri ve yazın bilim alanında önemli bir yer teşkil etmektedir. Fakat yazar kendi fikirlerini somut bir şekilde görmemize izin vermemiş, yazar ve eleştirmenlerin savlarına katıldığını belirtmekle yetinmiştir. Bu anlamda kitabın kuramsal boyutu yetersiz ve orijinallikten uzak kalmıştır. Buna karşın kitabın okumalar kısmı başarılı çözümlerden oluşmaktadır. Turgut Göğebakan, tarihî roman çalışmalarına öncülük edecek bir tahlil yöntemiyle karşımıza çıkmaktadır.

